

Jonathan Littell

EL SEC I L'HUMIT

UNA BREU INCURSIÓ
EN TERRITORI FEIXISTA

Postfaci de Klaus Theweleit
Traducció del francès de Pau Joan Hernández
Traducció del postfaci
i de les citacions en alemany de Joan Fontcuberta

BARCELONA 2009

QUADERNS CREMA

TÍTOL ORIGINAL *Le sec et l'humide. Une brève incursion
en territoire fasciste*

Publicat per:

Quaderns Crema, S. A. U.

Muntaner, 462 - 08006 Barcelona

Tel. 934 144 906 - Fax 934 147 107

correu@quadernscrema.com

www.quadernscrema.com

© 2008, by Jonathan Littell

© del postfaci, 2008 by Éditions Gallimard

© d'aquesta edició, 2009 by Quaderns Crema, S. A. U.

Drets exclusius d'edició en llengua catalana:

Quaderns Crema, S. A. U.

ISBN: 978-84-7727-466-7

DIPÒSIT LEGAL: B. 20 321-2009

VÍCTOR IGUAL *Composició*

TALLERS GRÀFICS SOLER *Impressió i rellegat*

PRIMERA EDICIÓ *maig de 2009*

Sota les sancions establertes per les lleis,
queden rigorosament prohibides, sense l'autorització
per escrit dels titulars del copyright, la reproducció total o
parcial d'aquesta obra per qualsevol mitjà o procediment mecànic
o electrònic, actual o futur—inclouent-hi les fotocòpies i la difusió
a través d'Internet—, i la distribució d'exemplars d'aquesta
edició mitjançant lloguer o préstec públics.

LA MEVA CAMPANYA DE RÚSSIA

Es tracta d'un llibre: *La campanya de Rússia*, de Léon Degrelle.¹ Un llibre realment bell. L'exemplar que posseeixo, «Col·lecció de luxe enquadernada en tela amb colors militars», mostra a la coberta la reproducció d'un cartell de reclutament de la divisió blindada SS «Valònia»; està publicat en la «Col·lecció Acció», dirigida pel difunt Jean Mabire, la presentació de la qual en deixa veure el to:

Encara més que el marc de la guerra, és el moment del combat el que aquí compta. De cop i volta, tot esdevé possible. N'hi ha prou de gosar. [...]

L'home d'armes hi trobarà el lloc que per dret li hauria de pertocar, la primera, en el menyspreu dels valors burgesos, acomodaticis i mercantils. Fidel a una moral exigent, l'home no és mai tan gran com quan actua. (1)²

1. Éditions Art et Histoire d'Europe, 1987. L'edició original data del 1949.

2. El número de pàgina entre parèntesis indicat a la fi de les citacions remet a l'edició del 1987 de *La campanya de Rússia*.

L'editorial Art et Histoire d'Europe té per emblema una fulla de roure argentada (com les que Hitler va afegir a la *Ritterkreutz* de Degrelle), i per adreça un apartat de correus, cosa que sempre és un mal senyal. La lectura del catàleg completarà el quadre: Saint-Loup, *Götterdämmerung. Rencontre avec la Bête; Jacques de Launay, Claretta et Mussolini. Amour, fascisme et tragédie*; Léon Degrelle, *Le siècle de Hitler*, primer volum en tres toms, dotze volums pendents de publicació.¹

Un breu recordatori històric.² Léon Degrelle es va donar a conèixer sobretot abans de la guerra com un jove agitador vagament afí al feixisme que, al capdavant d'un moviment popular d'origen catòlic, aspirava a trasbalsar la classe política belga. La seva popularitat arriba al zenit el 1936, quan aconsegueix de col·locar vint-i-un diputats al Parlament de Brussel·les; a partir, però, del 1938, com que l'opinió pública l'associava cada vegada més amb el hitlerianisme ascendent, va patir un clar retrocés i va perdre bona part de la influència política que tenia. No gaire desanimat, va militar durant la «*drôle de guerre*» en posicions ultraneutralistes, percebudes com a obertament germanòfiles per una població extremament recelosa de les intencions del Reich. El 10 de maig de 1940, dia del desencadenament de l'ofensiva alema-

1. Per a aquells que, malgrat tot, se sentin temptats per la venda per correspondència, l'adreça és: A. H. E., BP 6008, 75362 PARIS Cedex 08.

2. El lector trobarà al final del volum una llista de les fonts principals que he fet servir.

nya contra els aliats occidentals, Degrelle és detingut per les autoritats belgues, juntament amb molts germanòfils i altres sospitosos. Evacuat en el moment de la desfeta, transferit a la Sûreté francesa a Dunkerque, havent escapat de poc de la matança d'una vintena de presoners a Abbéville, apallissat i maltractat, arrossegat de presó en presó a través de França, Degrelle serà finalment alliberat després de l'armistici al peu dels Pirineus. El 21 d'agost, de tornada a Bèlgica, es troba amb el comte Capelle, secretari de Leopold III, que li explica les noves orientacions polítiques del Palau: formar equip amb els nacionalistes flamencs, amb els neosocialistes del Partit Obrer Belga, amb els alemanys. «¿I Hitler?», afirma haver preguntat Degrelle. «Vagi-hi», hauria replicat Capelle, «és el que desitgem».¹ Degrelle havia conegut Hitler el 1936 i immediatament l'havia trobat fascinant. Tanmateix, se suspèn, a causa de la invasió de Grècia, una nova entrevista prevista per a l'octubre del 1940, i, al mateix temps, els serveis del *Militärbefehlshaber in Belgien und Nordfrankreich* —que, seguint les recomanacions del Führer, afavoreixen «tant com sigui possible»² els nacionalistes flamencs, considerats com a «germànics»—mostren un sobirà menyspreu davant totes les seves ofertes de col·laboració. No hi fa res que Degrelle reorganitzi el rexisme seguint un model obertament feixista, amb camises negres,

1. Testimoni de Degrelle, poc versemblant, a la pel·lícula documental de J.-M. Charlier, *Auto-portrait d'un fasciste*.

2. Francis Balace i Alain Colignon, «Quelle Belgique dans l'Europe allemande?», p. 7.

marxes de torxes i reclutament de joves: és l'«immobilisme polític»,¹ la travessia del desert; fins i tot el seu *Heil Hitler!* del primer de gener de 1941, que serà causa de la defecció de nombrosos rexistes de tendència belgicista, resultarà insuficient: «*gross angelegte Reklame*» («un reclam de gran estil»), declararà el general Reeder, l'administrador militar de Bèlgica, que considerava Degrelle com *ein Scharlatan*.² No obstant això, en el moment de la invasió de la Unió Soviètica per part d'Alemanya, el juny del 1941, l'ambiciós lloctinent de Degrelle, Fernand Rouleau, amb el suport dels cercles monàrquics francòfons, inquiets per la creixent importància del col·laboracionisme flamenc, proposa la creació d'una Legió «Valònia» antibolxevic al si de la Wehrmacht. Dominat per la urgència del moment, angoixat per la perspectiva d'una pèrdua de prestigi que no hauria fet sinó accelerar la seva desaparició definitiva de l'escena pública, Degrelle—que personalment se n'hauria estat—només té una solució: enrolar-se. Al seu argument segons el qual el seu estatus polític li hauria de valer almenys el grau de tinent, les autoritats militars alemanyes hi oposen una desestimació categòrica: «Manca de coneixements militars i tècnics».³ Marxarà, doncs, com a *Schütze* del 1r grup de la 1a secció de la 1a companyia. No hi fa res: amb el temps, això servirà per fer més gran la seva llegenda, i a la prem-

1. Eddy De Bruyne, «En avant Bourguignons!».

2. Eddy De Bruyne, *Les Wallons meurent à l'Est*, p. 27.

3. Eddy De Bruyne, «Légion Wallonic».

sa rexista de l'època abunden les fotos del «soldat ras de metralladores» Degrelle.

Degrelle no tan sols sobreviurà miraculosament a quatre anys de combats de vegades esgarriposos—«*Sort de Degrelle, sort eterna*», es cantussejava a l'època—, sinó que a més les promocions que obté ràpidament, combinades amb la mort de diversos oficials superiors, li donen finalment, el 1944, el comandament efectiu de la Legió, en aquell moment transferida a la *Waffen-SS* com a *SS-Sturmbrigade «Wallonien»*. Els combats heroics de la seva unitat, especialment durant el trencament de l'encerclament soviètic de Txerkassy, el febrer del 1944, li van valdre condecoracions, ascensos,¹ entrevistes amb Hitler, i, a la tardor, el nomenament de *Volksführer der Wallonen* (suprema autoritat civil sobre els belgues francòfons dins el Reich). Aconseguia així el seu gran objectiu: a través de la col·laboració militar, arribar a imposar-se als alemanys com l'indiscutible interlocutor belga en el marc del Nou Ordre de després de la guerra. Lamentablement per a ell, la postguerra no serà nazi. Després d'abandonar els seus homes prop de Lübeck a començament

1. Degrelle afirmava que Himmler l'havia nomenat *Standartenführer* (coronel) el 20 d'abril de 1945, i *Oberführer* el 2 de maig de 1945, i es feia dir «general». De Bruyne, però, assenyala que no es conserva cap testimoni escrit més enllà de la seva promoció al grau d'*Obersturmbannführer* (tinent coronel) el primer de gener de 1945. L'historiador Alain Colignon reconeix la promoció al grau de *Standartenführer*, però tracta la promoció següent d'«ascens [...] purament verbal». Cal notar que en una fotografia del 1983, Degrelle posa en uniforme de *Standartenführer*.

de maig del 1945, Degrelle fugí a Noruega; des d'allà, un avió de llarg recorregut el traslladarà a Espanya, on, malgrat una condemna a mort en contumàcia a Bèlgica, acabarà tranquil·lament els seus dies, envoltat d'una cort de fidels, impenitents, més aferrat a les seves mentides i a les seves postures estèrils que mai.

La campanya de Rússia, escrita a partir de la seva arribada a Espanya i publicada el 1949, és sobretot una operació de justificació i d'edificació d'una llegenda. En aquest aspecte, l'obra resulta de vegades menys que franca. Degrelle, però, mai no es va caracteritzar per la seva franquesa; a la Legió, havia hagut de fer prohibir als seus homes la cantarella: «Léon, torna'm a dir les teves mentides, menteixes tan bé...».¹ Els conflictes interns, sovint poc gloriosos, de la Legió, les nombroses degradacions de rivals, hi queden completament amagats. El pas de la Wehrmacht a la Waffen-SS, volgut per Degrelle en el context de la seva política de poder però asprament discutit per una part dels seus oficials, així com per nombrosos rexistes, queda, per dir-ho així, en blanc: de les llargues converses amb la SS a partir de final del 1942, ni una paraula; a principi de novembre

1. Eddy De Bruyne, *Les Wallons meurent a l'Est*, p. 176. Ja a principi dels anys trenta, monsenyor Picard, el dirigent de l'Associació Catòlica de la Joventut Belga es lamentava: «És una llàstima que un xicot amb tant de talent i un catòlic convençut com ell menteixi constantment» (testimoni del baró Daniel Ruylandr a *Auto-portrait d'un fasciste*).

del 1943, la Legió simplement es converteix en «una poderosa unitat de la Waffen-SS» (168). El mateix passa en el cas dels seus superiors; després de la guerra, Degrelle va assegurar sempre que havia volgut anar al front com a soldat ras;¹ ara bé, al llibre, aquesta petita mentida suscita un fenomen de rebuig força sorprenent: els seus superiors o els seus rivals a la Legió no són mai anomenats, es parla sempre d'un anònim Comanador de la Legió, de «nosaltres» o de «jo»—fins al moment que moren—. ² Aleshores, Degrelle, tot escrivint alliberat del seu pes retrospectiu, pot a la fi donar-los un nom, un rostre, que és, a més, un rostre gloriós (ja no són rivals, sinó màrtirs):

Una granada havia matat el cap nacional de les Joventuts resistents, el prebost John Hagemans, antic estudiant comunista [...], convertit al nostre ideal, esdevingut l'herald de la grandesa dels nostres vells Països Baixos i el guia èpic, el magnetitzador apassionadament estimat per les noves generacions. (139)

O bé, a Novo-Buda, el 13 de febrer de 1944 (la Legió, en aquest moment SS-Sturmbrigade «Wallonien», ha de prendre el relleu d'una unitat alemanya): «El comanador Lippert i jo vam anar a informar-nos de la situació del post de comandament. [...]» (248).

1. A *Auto-portrait d'un fasciste*, Degrelle afirma haver rebut un telegrama personal de Hitler nomenant-lo *Leutnant*: «Immediatament, vaig refusar».

2. Una magra excepció: el capità Pauly és esmentat en l'escena de la batalla de Gtomovaia-Balka (en la qual Degrelle, d'altra banda, s'inventa un paper heroic desmentit pels fets); però Pauly va ser ràpidament destituït.

Lippert, tanmateix, comandava la Legió des del juny del 1942, i no és fins a aquest punt que el lector coneix el seu nom; el mateix dia i set pàgines més enllà, mor. Just abans, però:

El nostre comanador, [...] Lucien Lippert [...]. Jove oficial d'elit de l'exèrcit belga [...], havia vingut a la croada antibolxevic com un autèntic cavaller cristià. Tenia un rostre admirablement pur, amb un to de pell fresc, ulls greus i clars. Tinent coronel des dels vint-i-nou anys, només vivia per al seu apostolat [etc.]. (254)

A la segona meitat del llibre, un cop ja ha arribat a comandador, Degrelle es pot permetre de ser més caritatiu amb els herois i els màrtirs de la Divisió «Valònia»: els Régibeau, Leroy, Hellebaut, Thyssen, Verpoorten, Derricks, apareixeran en bloc a partir d'Estònia o de Pomerània, per morir gloriósament, o bé desaparèixer de nou, deixats enrere per un cap sempre en moviment.

Sobretot, el propòsit declarat del llibre és donar un sentit al combat dels SS valons, desacreditats per la derrota. Es tracta, com explica de manera eloqüent Degrelle al prefaci, de tornar a donar una veu a la Bèlgica vençuda al si de la futura Europa organitzada per Alemanya. «Només els qui hauran combatut tindran dret a la paraula», dirà en un altre lloc. Cal no oblidar-ho, perquè:

Alemanya va perdre la guerra.
Hauria pogut, però, perfectament guanyar-la.

Fins al 1945, la victòria de Hitler no va deixar mai de ser possible.

No tinc cap mena de dubte que un Hitler vencedor hauria sabut reconèixer al nostre poble el dret de viure i de ser gran [...]. (12)

Deixem de banda la poca acuitat de l'anàlisi estratègica de Degrelle: l'argument en la seva totalitat és profundament deshonest. Mentre que abans de la guerra el moviment de Rex militava en nom d'una Bèlgica unida i monàrquica, Degrelle, el 1943, subscribia amb entusiasme els plans hitlerians de divisió del seu país. Tant Flandes com Holanda serien annexionades al Reich, o bé podrien formar un Gran Flandes autònom; es crearia un nou Estat, o *Gau*, la Gran Borgonya, que comprendria, segons les notes de Kersten, el massatgista de Himmler:

[...] les antigues possessions borgonyones, al nord, l'Artois, l'Hainaut i Luxemburg; la Lorena, el Franc Comtat i l'antic ducat de Borgonya; al sud, el Dauphiné i la Provença, als quals s'afegirien la Picardia, incloent-hi Amiens, i la Champagne, incloses Reims i Troyes [...]. Hitler encara no n'havia decidit la capital, però examinava els mèrits de Reims i de Dijon. L'alemany i el francès serien les llengües oficials. L'Estat estaria governat per un administrador del Reich i un canceller. Com a primer administrador del Reich, sonava el nom de Léon Degrelle, el cap dels rexistes belgues, que tant s'havia distingit al front.¹

1. Felix Kersten, *The Kersten Memoirs 1940-1945* (The Macmillan Company, 1957), p. 184. Mai no hi va haver un projecte alemany oficial; Hitler sempre es va negar a

Ja durant la guerra, Degrelle no se n'amagava: a Sigmaringen i fins i tot abans ja havia manifestat obertament ambicions anexionistes, davant la gran còlera de la crema del col·laboracionisme francès.¹ Ara bé, la derrota canvia les cartes, i el que està en joc a final del 1945 és salvar no ja un projecte irrealitzable, sinó la imatge d'un cap pur i íntegre, que no dubtarà a comparar-se amb Crist mateix:

Vaig carregar amb fúria, amb l'escombra al puny, a través d'aquelles masses corruptes que esgotaven el vigor de la meva pàtria. Les vaig apallissar i flagel·lar. Vaig destruir, davant el poble, els sepulcres blanquejats sota els quals amagaven les seves infàmes, els seus bandidatges, les seves lucratives col·lusions. (10)

PARAULES

De fet, però, del que es tractarà aquí no serà de la política de Degrelle, sinó del seu llenguatge: «[...] diguem amb paraules autèntiques el que va ser la seva epopeia, com van combatre, de quina manera els seus cossos van patir, com els seus cors es van

---

pronunciar-se de manera definitiva sobre els seus plans, els quals comporten, per tant, nombroses variacions segons l'època o l'interlocutor. El que evoca Kersten, a qui havia arribat a través de Himmler, només es pot prendre, doncs, a títol d'exemple. Balace i Coulignon estudien aquesta qüestió en detall a «Quelle Belgique dans l'Europe allemande?», *op. cit.*

1. Eddy De Bruyne, «Sigmaringen or Degrelle vs. the French Collaboration in exile 1944-1945».